

дисциплін, впливає на зниження втомлюваності студентів від перевантаження, розширює сфери отримання інформації, робить навчально-виховний процес по-справжньому цікавим, вона є необхідною для цілісного сприйняття світу та осмислення явищ навколишньої дійсності студентами.

Ефективність запровадження міжпредметної інтеграції буде залежати від таких умов:

- визначення міжпредметної інтеграції як одного з пріоритетних напрямів підготовки майбутніх комерсантів та економістів;
- інтенсифікація, оптимізація навчальної і педагогічної діяльності; створення інтегрованих навчальних планів, програм, навчально-методичного забезпечення;
- використання різних форм навчальної діяльності й забезпечення послідовності між ними;
- забезпечення глибокої мотивації навчальної діяльності, активізації розумової діяльності, розвитку креативності в процесі професійної підготовки тощо.

Список використаних джерел

1. Варзацька Л. Міжпредметна інтеграція в системі особистісно зорієнтованої мовної освіти // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 7. – С. 619.
2. Гончаренко С.І., Козловська І.М. Теоретичні основи дидактичної інтеграції у професійній середній школі//Педагогіка і психологія. – 1997. – №2.
3. Козловська І.М., Собко Я.М.Принципи дидактики в контексті інтегрованого навчання//Педагогіка і психологія.-1998.– №4.
4. Лещенко Г. Уроки української словесності (бінарні) як засіб реалізації нового змісту мовно-літературної освіти // Українська мова і література в школі. – 2007. – №1. – С. 36-43.
5. Падун Н.О., Андрійів Н.Й. Особливості форм інтегрованого навчання у сучасній школі.// Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 011.-№1. – С.82.

Л.В.Прокопчук

Психолого-педагогічні аспекти використання проблемного навчання на заняттях з біології.

Проблемне заняття — щонайперше повноцінне заняття по відношенню до наявності цілісного циклу продуктивних пізнавальних дій студентів від сприймання навчального матеріалу та його проблемного осмислення до застосування набутих знань в нових умовах, на практиці.

Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури з проблемного навчання показав, що історія вивчення проблемного навчання розпочалась

ще в I ст. до нашої ери, ці питання розглядалися Сократом, Руссо, Дистервегом, Чернишевським, Піроговим, Ушинським і іншими. В наш час теорія проблемного навчання розроблялась Матюшкіним, Брушлинським, Оконею, Ільницькою, Кудрявцевим, Лернером, Махмутовим, Фурманом і іншими.

Мета написання статті це розкриття психолого- педагогічних аспектів використання проблемного навчання на заняттях з біології у вищому навчальному закладі I —II рівня акредитації. Проблемний підхід у навчанні направлений на розвиток пізнавальних можливостей студентів, на формування їх творчої активності. Основа проблемного навчання — учбова проблема та проблемна ситуація.

Існує понад двадцять класифікацій проблемних ситуацій, вчені, ще розробляють це питання. Виявлено три підходи щодо класифікації проблемних ситуацій: психологічний, гносеологічний, дидактичний. Тип і структура конкретної проблемної ситуації залежать від пошукової активності студентів, їх взаємовідносин, інформованості, розуміння один одного.

Методична література містить в собі мало рекомендацій, конкретних прикладів розробок теоретичних і практичних занять, які можна застосовувати при вивченні природничих дисциплін.

Проблемна ситуація в навчанні — це пізнавальна складність, для подолання якої студенти мають здобути нові знання або докласти інтелектуальних зусиль. Проблемна ситуація, що усвідомлюється та приймається студентами до розв'язання, перетворюється у проблему. Проблема, в якій зазначено параметри та умови розв'язання, переходить у проблемну задачу чи проблемне завдання.

Проблемні завдання принципово відрізняються від тренувальних. Мета останніх — не пошук нового способу розв'язання, а закріплення відомого студентам методу. Тому проблемним можна назвати навчання розв'язання нестандартних завдань, у ході якого студенти засвоюють нові знання, здобувають нові вміння та навички.

Проблемне навчання вимагає широкого застосування проблемних методів навчання. Під час створення проблемних ситуацій слід дотримуватися певних умов:

1. Викладач дає студентам практичне чи теоретичне завдання, під час виконання якого вони мають здобути нові знання чи способи дій за темою.

2. Проблемне завдання, що ставиться перед студентами, має відповідати їх інтелектуальним можливостям: бути досить складним, але водночас можливим до розв'язання завдяки тим навичкам мислення, які сформовано у студентів, володінню узагальненим способом дій та достатнім рівнем знань.

3. Проблемна ситуація з одного і того ж питання може створюватися різними типами завдань:

— коли необхідно теоретично пояснити певні реальні факти, що демонструються впродовж лабораторної роботи або висвітлені в літературі чи розповідаються викладачем;

— коли неможливо виконати практичне завдання за допомогою дій відомих студентам і виникає потреба в здобутті нових знань та способів дій.

4. Якщо студенти, опинившись у проблемній ситуації, не змогли з неї вийти, викладач повинен сформулювати проблему, що виникла, вказати на причини, які привели до цього і пояснити навчальний матеріал, необхідний для розв'язання запропонованого завдання.

У вищій школі розрізняють чотири основні форми проблемного навчання:

1. Проблемний виклад навчального матеріалу в монологічному режимі лекції чи діалогічному режимі семінару.

2. Проблемний виклад навчального матеріалу на лекції, коли викладач ставить проблемні питання, висуває проблемні завдання і сам їх вирішує, при цьому студенти лише уявно підключаються до пошуку розв'язку.

3. Частково-пошукова діяльність у процесі виконання експерименту, лабораторних робіт, під час проблемних семінарів, евристичних бесід. Викладач заздалегідь визначає проблему, вирішення якої спирається на ту базу знань, яку повинні мати студенти, тобто питання повинні викликати інтелектуальні утруднення у студентів і потребують цілеспрямованого розумового пошуку.

4. Самостійна дослідна діяльність, коли студенти самостійно формують проблему та розв'язують її (в курсовій чи дипломній роботі) з подальшим контролем викладача.

З досвіду роботи зробила висновок, що в роботі по створенню проблемних ситуацій можна використовувати таку пам'ятку.

Пам'ятка для розв'язання проблемного завдання:

I. Усвідомлення проблеми, розкриття суперечності. Необхідно виконати такі дії: уважно прочитати завдання, знайти умову й вимоги завдання, пригадати все, що знаєте про цей географічний об'єкт або явище, які причинно-наслідкові зв'язки його пояснюють, зіставити раніше здобуті знання й нову інформацію, виявити суперечність, приховану в завданні.

II. Формулювання гіпотези. Висловити припущення про причини виникнення явища чи об'єкта, тобто сформулювати гіпотезу.

III. Доказ гіпотези. Треба поставити нове запитання, виходячи з припущень, висловлених у гіпотезі, відповісти на це запитання, по можливості перевірити свою відповідь.

IV. Узагальнений висновок.

Проаналізуємо можливості проблемного підходу в дисципліні "Біологія". Цей курс в своєму змісті розкриває основні закони життя на всіх рівнях його організації, в процесі вивчення курсу студенти знайомляться з визначними відкриттями в галузі механізмів біологічних процесів і явищ, пізнають місце людини в біосфері та її відповідальність за стан

навколишнього середовища. В курсі викладено загальну, теорію розвитку органічного світу. Всі типи навчальних проблем можуть бути застосовані в біології, так як ця дисципліна відіграє інтегруючу роль.

Викладачі вважають, що на високому рівні самостійності проходить рішення проблемних завдань, сформульованих таким чином: 1. Чи можливо звести процес породження та сортоутворення до появи великих змін, корисних для людини? 2. Сформулюйте гіпотезу про механізми, які можуть регулювати співвідношення статей 1:1. 3. Як співвідноситься синтез білків у цитоплазмі із змістом інформації, про їх структуру в хромосомах ядра?

З середнім рівнем самостійності студенти вирішували такі проблемні завдання: 1. Чи може проміжний характер спадкування "читатись", як підтвердження ідеї про злиття та розбавлення спадкових факторів? 2. Чи будуть діяти закони Менделя на організми, які розмножуються безстатевим та вегетативним шляхами?

Та нарешті, проблеми, сформульовані таким чином: 1. Як співвіднести шкідливість мутацій для особин з їх роллю єдиного джерела мінливості для еволюції? 2. Який механізм творчої ролі відбору з позицій генетики?

Ці проблемні питання лише частково вирішувались студентами самостійно.

Проблемне навчання — системоутворюючий компонент навчального пізнання. Основне призначення його — активізація продуктивних творчих процесів мислення учня, стимулювання його інтелектуального й особистісного розвитку.

Як показує досвід, проблемне навчання є важливим засобом підвищення ефективності навчання на заняттях з біології в коледжі. Нині назріла гостра проблема перейти від теоретичної дискусії і розмірковувань до створення праць про шляхи зв'язку проблемного методу навчання з традиційними, до розробок методичних рекомендацій з дисциплін природничого циклу. Не менш важливо узагальнювати й поширювати передовий досвід у справі застосування проблемного методу навчання.

Отже, реалізуючи психолого-педагогічні аспекти проблемних ситуацій, викладач забезпечує умови для продуктивного функціонування проблемності й таким чином не тільки підвищує якість навчального процесу, а й формує в себе творче мислення, професійну майстерність. Тому не дивно, що ефективність проектування проблемних ситуацій викладачем визначає міру її розвиваючого впливу на особистість студента.

Список використаних джерел

1. Кудрявцев В.Т. Проблемне навчання: витоки, сутність, перспективи. - М.: "Знання", 1991.
2. Лекції з педагогіки у вищій школі: Навчальний посібник / Під. ред. В.І. Лозовий. - Харків: "ОВС", 2006.

3. ТОВАЖНЯНСКИЙ Л.Л., РОМАНОВСКИЙ О.Г., БОНДАРЕНКО В.В., ПОНОМАРЬОВ О.С., ЧЕРВАНЬОВА З.О. Основи педагогіки вищої школи: Навчальний посібник. -Харків: НТУ "ХПІ", 2005.
4. Фіцула М. Педагогіка - Тернопіль.:Богдан..1997-190с.
5. Фурман А.В. Проблемні ситуації в навчанні: Книга для вчителя. - К.: Рад. школа, 1991.-342с.
6. Хуторской А.В. Дидактична евристика. Теорія й технологія креативного навчання. - М.: Вид-во МДУ, 2003.

Третяченко О. В.

Психологічне забезпечення профільної освіти

Профільна освіта намагається поєднати програми для підліткового та юнацького віку. З одного боку, у період шкільного навчання психічний розвиток ще не завершений, тому необхідно забезпечити різноманітність і універсальність змісту освіти. З іншого боку, цю універсальність доводиться поєднувати із завданнями професійного самовизначення, властивого юнацтву й ранній дорослості

Введення профільного навчання є одним з основних напрямів модернізації освіти. Основна мета профільного навчання - розвантажити шкільні програми й надати школярам можливість поглибленого вивчення тих предметів, які їх більше захоплюють і будуть необхідні для його подальших життєвих планів. Принцип індивідуалізації в профільних класах передбачає:

- тривалу підготовку засобами освіти до широкого вибору учнями старших класів типу профільної освіти;
- реальну можливість зміни ними профілю на будь-якому етапі профільного навчання;
- самостійне визначення завдань своєї базової, варіативної й профільної освіти з урахуванням своїх (і родини) можливостей і виявлених здібностей, змін життєвих і професійних планів.

Рання професіоналізація й спеціалізація знань припускає вибіркоче навантаження на окремі сторони психіки дитини. Без грамотного психологічного супроводу ці обставини можуть призвести до нерівномірності інтелектуального й особистісного розвитку дітей.

Тому одним з найважливіших завдань психологічного супроводу є моніторинг і своєчасне усунення можливих факторів виникнення нерівномірності розвитку дітей та підлітків.

В умовах несамотійної професіоналізації звичайні вікові завдання підліткового віку виникають перед учнями в спотвореній формі.

Наприклад, завдання формування часової перспективи перед дитиною взагалі не ставиться, оскільки в більшості випадків це завдання за неї "вирішують" батьки. У результаті не формується часова перспектива і – як наслідок –втрачається навчальна мотивація в даний момент. Тому одним із